

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

HÀ VĂN HÙNG

**BIỆN PHÁP CHỈ ĐẠO ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC
THEO HƯỚNG TÍCH CỰC HÓA HOẠT ĐỘNG NHẬN THỨC
CỦA HỌC SINH Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG
VÙNG CAO TỈNH BẮC KẠN**

Chuyên ngành: Quản lý giáo dục
Mã số: 60.14.50

LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS. Phạm Viết Vượng

THÁI NGUYÊN - 2011

LỜI CAM ĐOAN

Luận văn *“Biện pháp chỉ đạo đổi mới phương pháp dạy học theo hướng tích cực hoá hoạt động nhận thức của học sinh ở các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn”* được thực hiện từ tháng 02/2011 đến tháng 8/2011. Luận văn sử dụng những thông tin từ nhiều nguồn khác nhau, các thông tin đã được ghi rõ nguồn gốc, số liệu đã được tổng hợp và xử lí.

Tôi xin cam đoan, số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này hoàn toàn trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Thái Nguyên, ngày 8 tháng 8 năm 2011

Tác giả

Hà Văn Hùng

LỜI CẢM ƠN

Luận văn khoa học “Biện pháp chỉ đạo đổi mới PPDH theo hướng tích cực hoá hoạt động nhận thức của HS ở các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn” đã được hoàn thành. Với lòng kính trọng sâu sắc và tình cảm chân thành tác giả xin trân trọng cảm ơn:

- Khoa Tâm lý Giáo dục, Khoa Sau đại học - Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên cùng các thầy giáo, cô giáo đã trực tiếp giảng dạy và góp ý cho tác giả trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

- Các đồng chí lãnh đạo, chuyên viên phòng GD trung học, phòng Khảo thí và quản lý chất lượng GD, phòng kế hoạch tài vụ, văn phòng Sở GD&ĐT Bắc Kạn, các đồng chí cán bộ quản lý, GV các trường THPT Yên Hân, Bộc Bó, Quảng Khê, Nà Phặc, Bình Trung đã tạo điều kiện cung cấp thông tin, tư liệu giúp đỡ tác giả trong suốt quá trình thực hiện đề tài.

- Đặc biệt tác giả xin bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc đối với PGS.TS Phạm Viết Vượng - Nguyên Viện trưởng viện nghiên cứu sư phạm trường đại học sư phạm Hà Nội đã tận tình giúp đỡ tác giả về nội dung và phương pháp trong quá trình hướng dẫn khoa học để luận văn được hoàn thành.

- Tác giả cũng xin cảm ơn những người thân trong gia đình, bạn bè thường xuyên động viên, khích lệ tác giả yên tâm học tập, nghiên cứu.

Mặc dù tác giả có nhiều cố gắng nhưng do thời gian có hạn chắc chắn luận văn không tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong nhận được sự góp ý của quý Thầy, Cô và bạn bè đồng nghiệp quan tâm đến đề tài này.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2011

Tác giả

Hà Văn Hùng

MỤC LỤC

Trang phụ bìa	
Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các ký hiệu, các chữ viết tắt.....	viii
Danh mục các bảng	ix
Danh mục các sơ đồ	x
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu.....	2
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu	2
4. Giả thuyết khoa học	3
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	3
6. Giới hạn và phạm vi nghiên cứu	3
7. Phương pháp nghiên cứu.....	3
7.1. Các phương pháp nghiên cứu lý luận.....	3
7.2. Các phương pháp nghiên cứu thực tiễn	4
7.3. Các phương pháp hỗ trợ.....	4
8. Cấu trúc của luận văn.....	4
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA VIỆC XÁC ĐỊNH CÁC BIỆN PHÁP CHỈ ĐẠO ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC THEO HƯỚNG TÍCH CỰC HOÁ HOẠT ĐỘNG NHẬN THỨC CỦA HỌC SINH	6
1.1. Tổng quan lịch sử vấn đề nghiên cứu	6
1.1.1. Trên thế giới.....	6
1.1.2. Ở Việt Nam	7
1.2. Lý luận về PPDH và đổi mới pphd theo hướng tích cực hoá hoạt động nhận thức của học sinh.....	8
1.2.1. Phương pháp dạy học.....	8
1.2.1.1. Khái niệm phương pháp dạy học	8
1.2.1.2. Mối quan hệ giữa PPDH với các thành tố khác của QTDH	9
1.2.1.3. Các mô hình cấu trúc của PPDH.....	10

1.2.2. Lý luận về tính tích cực hoạt động nhận thức của học sinh.....	16
1.2.2.1. Tích cực hoá trong hoạt động nhận thức của học sinh	16
1.2.2.2. Những đặc trưng của tích cực hoá hoạt động nhận thức	17
1.2.3. Đổi mới phương pháp dạy học.....	18
1.2.3.1. Khái niệm đổi mới phương pháp dạy học.....	18
1.2.3.2. Cơ sở khoa học của việc đổi mới PPDH.....	20
1.2.3.3. Một số phương pháp và kỹ thuật DH phát huy tính tích cực nhận thức của HS	23
1.3. Lý luận về quản lý giáo dục	31
1.3.1. Khái niệm quản lý	31
1.3.2. Khái niệm quản lý giáo dục	34
1.3.3. Khái niệm quản lý nhà trường	35
1.3.3.1. Khái niệm nhà trường	35
1.3.3.2. Khái niệm quản lý nhà trường	35
1.3.3.3. Bản chất của quản lý nhà trường.....	36
1.3.3.4. Chức năng của quản lý nhà trường	36
1.3.3.5. Nội dung của quản lý nhà trường bao gồm.....	37
1.4. Một số nội dung chỉ đạo đổi mới pphd ở trường THPT	38
1.4.1. Khái niệm về chỉ đạo đổi mới PPDH ở trường THPT.....	38
1.4.2. Nội dung chỉ đạo đổi mới PPDH ở trường THPT	38
1.4.3. Trách nhiệm của các chủ thể quản lý tham gia chỉ đạo đổi mới PPDH ở trường THPT	40
1.4.3.1. Trách nhiệm của hiệu trưởng	40
1.4.3.2. Trách nhiệm của tổ chuyên môn	40
1.4.3.3. Trách nhiệm của GV	41
1.4.4. Các bước thực hiện.....	41
Kết luận chương 1	42
Chương 2. THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG CHỈ ĐẠO ĐỔI MỚI PPDH THEO HƯỚNG PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC NHẬN THỨC CỦA HỌC SINH Ở CÁC TRƯỜNG THPT VÙNG CAO TỈNH BẮC KẠN	43
2.1. Khái quát điều kiện tự nhiên, đặc điểm kinh tế, văn hóa-xã hội và GD tỉnh bắc kạn	43

2.1.1. Điều kiện tự nhiên, đặc điểm kinh tế, văn hoá - xã hội tỉnh Bắc Kạn.....	43
2.1.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	43
2.1.1.2. Đặc điểm văn hoá - xã hội	43
2.1.1.3. Đặc điểm kinh tế	44
2.1.2. Khái quát về GD tỉnh Bắc Kạn	46
2.2. Khảo sát thực trạng hoạt động dạy học và thực tiễn chỉ đạo đổi mới PPDH của hiệu trưởng các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn	49
2.2.1. Mục đích khảo sát	49
2.2.2. Địa bàn và quy mô khảo sát.....	50
2.2.3. Nội dung khảo sát gồm những vấn đề sau	51
2.2.4. Phương pháp khảo sát	51
2.2.5. Phương pháp đánh giá.....	51
2.3. Kết quả khảo sát	51
2.3.1. Thực trạng GD 5 trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn.....	51
2.3.1.1. Hệ thống trường lớp, cán bộ GV và HS các trường THPT vùng cao.....	51
2.3.1.2. Thực trạng đội ngũ cán bộ quản lý	53
2.3.1.3. Thực trạng đội ngũ giáo viên	55
2.3.1.4. Thực trạng chất lượng hai mặt GD của học sinh	56
2.3.1.5. Về cơ sở vật chất, phương tiện phục vụ cho hoạt động DH	59
2.3.2. Thực trạng dạy học ở các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn.....	60
2.3.2.1. Thực trạng hoạt động dạy học theo định hướng tích cực hoá hoạt động nhận thức của học sinh.....	60
2.3.2.2. Thực trạng hoạt động học tập của HS.....	65
2.3.3. Thực tiễn chỉ đạo đổi mới PPDH của hiệu trưởng các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn.....	69
2.3.3.1. Tình hình đội ngũ cán bộ quản lý	69
2.3.3.2. Các hoạt động chỉ đạo thực hiện đổi mới PPDH theo hướng tích cực của hiệu trưởng các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn.....	71
Kết luận chương 2	76
Chương 3. BIỆN PHÁP CHỈ ĐẠO ĐỔI MỚI PPDH THEO HƯỚNG TÍCH CỰC HÓA HOẠT ĐỘNG NHẬN THỨC CỦA HỌC SINH Ở CÁC TRƯỜNG THPT VÙNG CAO TỈNH BẮC KẠN.....	78
3.1. Các căn cứ đề xuất biện pháp.....	78

3.1.1. Căn cứ vào yêu cầu đổi mới PPDH	78
3.1.2. Căn cứ vào đặc điểm kinh tế, văn hoá - xã hội và tình hình GD tỉnh Bắc Kạn.....	78
3.1.3. Căn cứ vào thực tiễn chỉ đạo đổi mới PPDH ở các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn	79
3.2. Biện pháp chỉ đạo đổi mới PPDH theo hướng tích cực hoá hoạt động nhận thức của hs ở các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn.....	79
3.2.1. Biện pháp 1: Bồi dưỡng nâng cao nhận thức cho cán bộ quản lý, GV về đổi mới PPDH theo hướng tích cực	79
3.2.1.1. Mục tiêu của biện pháp	79
3.2.1.2. Nội dung bồi dưỡng	80
3.2.1.3. Cách thức thực hiện.....	80
3.2.2. Biện pháp 2: Bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho cán bộ quản lý và GV các trường THPT vùng cao	81
3.2.2.1. Mục tiêu của biện pháp	81
3.2.2.2. Nội dung bồi dưỡng	81
3.2.2.3. Cách thức thực hiện.....	82
3.2.3. Biện pháp 3: Tổ chức tốt phong trào tự học, tự bồi dưỡng trong đội ngũ GV	83
3.2.3.1. Mục tiêu của biện pháp	83
3.2.3.2. Nội dung tự học, tự bồi dưỡng.....	83
3.2.3.3. Cách thức thực hiện.....	84
3.2.4. Biện pháp 4: Đổi mới nội dung sinh hoạt tổ chuyên môn phù hợp với các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn	84
3.2.4.1. Mục tiêu của biện pháp	84
3.2.4.2. Nội dung của biện pháp	85
3.2.4.3. Cách thức thực hiện.....	86
3.2.5. Biện pháp 5: Thực hiện tốt phong trào dự giờ thăm lớp, trao đổi kinh nghiệm giữa các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn	87
3.2.5.1. Mục tiêu của biện pháp	87
3.2.5.2. Cách thức thực hiện.....	87
3.2.6. Biện pháp 6: Tạo động lực mạnh mẽ ở người dạy trong thực hiện đổi mới PPDH theo hướng tích cực.....	90

3.2.6.1. Mục tiêu của biện pháp	90
3.2.6.2. Nội dung (các yếu tố tạo nên động lực)	90
3.2.6.3 Cách thức thực hiện.....	90
3.2.7. Biện pháp 7: Giáo dục HS ý thức và kỹ năng học tập theo quan điểm DH tích cực	90
3.2.7.1. Mục tiêu của biện pháp	90
3.2.7.2. Nội dung biện pháp	91
3.2.7.3. Cách thức thực hiện.....	91
3.2.8. Biện pháp 8: Tăng cường cơ sở vật chất, thiết bị phục vụ đổi mới PPDH....	92
3.2.8.1. Mục tiêu của biện pháp	92
3.2.8.2. Nội dung của biện pháp	92
3.2.8.3. Cách thức thực hiện.....	93
3.3. Mối quan hệ giữa các biện pháp	93
3.4. Khảo nghiệm tính cấp thiết và tính khả thi của các biện pháp đề xuất.....	94
3.4.1. Mục đích khảo nghiệm.....	94
3.4.2. Đối tượng khảo nghiệm.....	94
3.4.3. Nội dung khảo nghiệm	94
3.4.4. Kết quả khảo nghiệm	94
Kết luận chương 3	97
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	98
1. Kết luận	98
2. Khuyến nghị	99
2.1. Với Bộ GD&ĐT.....	99
2.2. Với Sở GD&ĐT	100
2.3. Với các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn.....	100
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	101
PHẦN PHỤ LỤC	104

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU, CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
Bộ GD&ĐT	Bộ Giáo dục và Đào tạo
CSVC	Cơ sở vật chất
GD	Giáo dục
GV	Giáo viên
DH	Dạy học
KTDH	Kỹ thuật dạy học
PPDH	Phương pháp dạy học
PTDH	Phương tiện dạy học
QLGD	Quản lý giáo dục
QTDH	Quá trình dạy học
THPT	Trung học phổ thông
Sở GD&ĐT	Sở Giáo dục và Đào tạo

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1: Quy mô trường lớp, cán bộ quản lý, GV, nhân viên và HS năm học 2010 - 2011	52
Bảng 2.2: Số lượng, cơ cấu đội ngũ cán bộ quản lý năm học 2010 - 2011	53
Bảng 2.3: Đội ngũ tổ trưởng chuyên môn năm học 2010-2011	54
Bảng 2.4: Số lượng, chất lượng đội ngũ giáo viên năm học 2010-2011	55
Bảng 2.5: Chất lượng hai mặt giáo dục.....	57
Bảng 2.6: Cơ sở vật chất, phương tiện DH.....	59
Bảng 2.7: Tình hình sử dụng các PPDH của GV ở các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn.....	60
Bảng 2.8: Những yếu tố cản trở việc đổi mới PPDH ở các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn	62
Bảng 2.9: Tình hình sử dụng biện pháp và thủ pháp của GV nhằm phát huy tính tích cực nhận thức và phát triển năng lực tự học cho HS	64
Bảng 2.10: Mức độ nhận thức của HS về mục đích học tập ở các trường THPT vùng cao	66
Bảng 2.11: Tình hình thực hiện các kỹ năng tự học của HS các trường THPT vùng cao	67
Bảng 2.12: Thực trạng việc xây dựng kế hoạch tự học của HS các trường THPT vùng cao tỉnh Bắc Kạn.....	68
Bảng 2.13: Kế hoạch chỉ đạo thực hiện đổi mới PPDH theo hướng tích	73
Bảng 3.1: Kết quả khảo nghiệm mức độ cần thiết và tính khả thi của các biện pháp đề xuất	95